

ബാഖ്യബിജ്ഞ

അതുൽ ഏനിക്ക ഗ്രാമവിനന്നേപ്പാലെ സദി
പദ്ധതിയം തന്നവോ; അതുൽ എന്ന സപ്പസന്നം
നാത്തരോപ്പാലെ ലാളിക്കൈയും, ദൈയത്തേപ്പുട്ടിത്ത
കയും ചെയ്തുവോ; അതുകുട പിൻബലം ഒരു
നീ ഭാത്തുക്കൈടുടെ കുറതകളിൽനിന്ന് രക്ഷിച്ചു
വോ; അതുകുട സഹായം ഏനിക്ക യശസ്വിം
അംഗിംഹാനാവും വളർത്തിയോ, എൻ്റെ അവളു
ഗ്രാമവിനന്നിരു—മാസസാഹിത്യത്തിലെ അതു മു
പ്പതാരത്തിനന്നിരു—പാറപ്പുറത്തു സംജ്ഞയൻ എന്ന
നോപരിത്ത് വിദ്യുതനായ ശ്രീ എം. അതുൽ.
നാഡിവർക്കൈടുടെ—ചിതാഭന്ധത്തിൽ, ഭക്തി
യുടേയും കൃതജ്ഞതയെടുക്കും സ്നേഹത്തിനേരു
യും ബഹുമാനത്തിനേരുയും ഒരു അടയാളമായ
ഈ ബാഖ്യബിജ്ഞവു തൊൻ അപ്പീക്കന്ന.

കേസരി

15—9—'43.

സമപ്പണം

എ. എം. അനുർ. നായർ

കൈരളിയുടെ പ്രശ്നമെ തന്റെതാരിൽ, സാഹിത്യ നിലപാതയിൽ ഉണ്ടിച്ചുയെന്ന് നിന്ത്യം ജപലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അപൂർവ്വം ചില പ്രതിഭാതാരണങ്ങളിൽ, തബദിപികളാൽ ഏഴുതെപ്പുണ്ടെന്ന് അല്ലോ ചില സാഹിത്യസേവകരുണ്ടിൽ നേരാണ് ആ നാമധേയയം.

ആഷ്ട്സംസ്കാരത്തിന്റെ—ശാസ്യാരഥ പ്രതിഭാ വിലാസത്തിന്റെ—പെട്ടരാണികതയുടെയും ആധുനിക തയുടെയും സമാരാധ്യമായ ഒരു സമേമളന്തതിന്റെ— ഉള്ളപ്ലമായ ദേശാഭിമാനന്തതിന്റെ—ഉള്ളസപ്ലവം, ഫലിതമയവുമായ ഭാഷാശൈലിയുടെ—ഉറവിടമായിരുന്ന് ആ നാമധേയയം.

പരിഗ്രാഖവും, ഫലിതമയവുമായ ആ കോകില വാൺി—വൃക്കതിമാഹാത്മ്യത്തെ ഗൈത്തികക്കാത്ത ആ ദിവ്യവാൺി—ആയിരത്തി തൊള്ളായിരത്തി നാല്പതിമൂന്ന് സപ്പന്നർ പതിമൂന്നാം തീയതി രാവിലെ ഏട്ടേക്കാൽ മണിക്ക നിലാച്ച.

അത് ‘സാഹിത്യഭാസ’ന്റെ, സാക്ഷിയാൽ സഞ്ചയണ്ടെ പാവനസ്ത്രണക്കായി, ആ മഹാത്മാവിന്റെ ശവകട്ടിര തതിനു മുന്പിൽ, ഈ അരങ്ങോപഹാരം ഇതാ കുലങ്ങിയ എദ്ദെതോടു കണ്ണനീരോടുകൂടി, ഭയഭക്തിബഹുമാന പുരസ്സരം സമപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്ന.

സംജ്ഞയൻ

ചുരുക്കാലത്തപ്പറ്റിയുള്ള അരുളങ്ങ്, മുത്തുക്കാട്ടിൽ കേരകിച്ചുള്ള ഭക്തി, വീരപുരുഷമായട നേരംഭുള്ള അതരാധന ഇതെല്ലാം ഭാരതീയരാധവക്ക് ജനനാ സിലി ചുട്ടിള്ളതാണ്. ഈ വാസന, അല്ലെങ്കിൽ ധാരന ഈ താണ് തൊഴ്വാടിനു അതുംവിനും, അതരാധനക്കും, ഭക്തി ക്കും പാത്രിതനായ ശ്രീ സംജ്ഞയൻറെ പേരിൽ ഈ പ്രകാരമുള്ള ഒരു അങ്ഗന്യാപഹാരം സമ്പ്രീകാരം തൊഴ്വാടിലേ ഫേരിപ്പിച്ചുതോ.

ഹാസസാഹിത്യലോകത്തിൽ ശോഭികാൻ സാധി ചു അപൂർവ്വം വില നക്ഷത്രങ്ങളിൽ നോക്കിയിരുന്ന ശ്രീ സംജ്ഞയൻ. സംജ്ഞയനെ അറിയാത്തവരായി മലയാളഭാഷ അറിയുന്നവരിൽ അതുംതന്നെ ഉണ്ടായിരിക്കുകയില്ലെന്ന നിസ്സന്ദേശം പറയാം. സാഹിത്യലോകത്തിൽ അതു തേതാളം കീത്തി സംജ്ഞയൻ സന്ദേശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനും അജ്ഞുമായ നിചയും, നിസ്തുലമായ യഗ്നസ്ഥാനയിരുന്ന തങ്ങാളെ അക്കഷിച്ചുതോ. അന്ന് ഈ ടിക്ക കമിൽ എന്നപോലെ, പല മുക്കിലും മുലയിലും കൈ എഴുത്തു മാസികകൾ ഉത്തബ്ദിക്കുകയും, അങ്ങിനെ തന്നെ നശിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്ന ഒരു കാലമായിരുന്നു. അങ്ങിനെയുള്ള ഒരു കാലത്താണ് തൊഴ്വാടം “കേസരി” എന്ന പേരിൽ ഒരു ലിവിതമാസികയുമായി ചുരത്തിരാജിയതോ. 1935 ഓക്ടോബർ തൊഴ്വാടം “കേസരി”യുടെ നോംബർമായി സംജ്ഞയനെ സമീപിച്ചു. തൊഴ്വാടം പ്രതീക്ഷിക്കാത്ത നിലയിൽ അതു വിചുലമായ ഒരു പ്രാസാഹനമായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നും ലഭിച്ചുതോ.

1935 ഫേബ്രുവരി 13-ാഡ്-ഒന്ന് “കേരളപ്രതിക്” റച്ചിയായി ഒരു ഉപദേശം രാജാഡിക്കതന്നു.

“വടക്കാരുകൾക്കിൽ ജനിക്കയുണ്ടായി,
വഴിക്കുത്തൊരിനവിന വഹ്നതിൽ,

പഴയ ‘കേസരി’യില്ലാതെക്കാലുന
പുതിയതാമൊരു ലിവിത്തമാസിക.

വിനീതങ്ങളിൽ വിഷയശാലികൾ;

വിനോദമാണ്ടിൽ വിനുംശുദ്ധേന്നും;” എന്ന

തുടങ്ങിക്കാണ്ടുള്ള അതു ഉപദേശം തൈദംഗം മാതൃസ്ഥാക്കരിക്കാൻ കേരളത്തിലെ ലിവിത്തമാസികാപ്രസ്ഥാനരാജിന്നതനു
പ്രോത്സാഹനം നൽകത്തക്ക നോഡിങ്ങനു.

“ലിവിത്തമാസികാ നവീനപ്രധാന-
മവില ദിക്കിലും പരമഖണ്ണമനാം”

അഭിമതകാരനാഥമെന്നോതിടാ,—

മലിപ്രായാസ്യം ചുരക്കിച്ചുണ്ടിടാം:

ചെറുകവികളിങ്ങരങ്ങേരുംഥവൈ-
യോരുകളരിയിൽ പരിച്ഛിരിക്കാം;

യുവവിമർക്ക കരാംഗ്രഹികളെ

വിവേകമുള്ളിംഗരോന്തിരിക്കണം;

തിരമറിച്ചാണ്ടിപ്പരപ്പിൽ നിന്തുവാൻ

കളത്തിലെ വൈഴളം വയററിലെത്തണം;

നവീനവിപ്പവ വിതുതിപ്പിള്ളിരെ-

ചേവിപിടിച്ചു നേരു വഴിയിലാക്കണം.

ചീരികൊണ്ട കയ്യു കലഞ്ഞസത്തുതൈ-
പ്പാതിജ്ഞ നൽകവത്തുപ്പുമെന്നാണും

കത്തിപ്പോക്കല്ലേ! ശരിക്കതു ചെയ്യാൻ
പരിചയം പോരാ; മുക്കപ്പറ്റും വേണം.

ഇതോടെ സാജ്ജും ലിഖിതമാസികാ-

പത്രക്കളറയിൽ, വിതക്കമോഴിവിൻ.” ഈ വരികൾ കണ്ണതോടുകൂടി പല ക്രമീളത്താസികകളിൽ ഉത്തവിച്ചിട്ടുണ്ട്; ചിലതിന്റെ വാഷ്പികപ്പതിപ്പ് അച്ചിച്ചതുനേര പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈപ്രകാരം പല വിധ പ്രോത്സാഹനവും നൽകി സാഹിത്യജ്ഞരുക്കാരെ സ്വജ്ഞിക്കാൻ പരിഗ്രാമിച്ചു ഒരു സഹാദ്യനായിങ്ങനെ സജ്ജയൻ. അപ്രകാരമുള്ള ഒരു പ്രോത്സാഹനമാണ് ബാലസാഹിത്യകാരന്മാരുടെ എന്നാനോക്കും നാജീവായി തീർന്നത്.

രംഭാസാഹിത്യത്തിനുതന്നെ ദൈവം അളവും സജ്ജയൻ നിശ്ചിച്ചിട്ടുണ്ടായിങ്ങനെ. വൃക്കതിനെ നിഞ്ചും പ്രചരിച്ചിരുത്തുന്ന സന്ന്യായത്തിനു സജ്ജയൻ ഒരു ഷുണ്ണ വിരാമംതുനു ഇട്ടിട്ടുണ്ട്. ഏതു വിഷയങ്ങളായും ലൂളിത്ത ഫകാമുള്ളായ ഹാസ്യത്തിൽ പകർത്താമെന്നു സജ്ജയൻ സപ്രാത പ്രവർത്തനങ്കൊണ്ടു കാണിച്ചു.

“ഒരോഷമല്ലോ, തോരാളു മാതുമായ”

പരിഹാസത്തിനും വിഷയമാക്കാലും;

പൊതുവിലദ്രോഷമുപദ്രവമല്ല—

നിരിക്കിലോ, മിണ്ണാതിരിക്കുകസരി!” എന്നു

പരിഗുണാദർശം സാഹിത്യത്തിനു നൽകി. ഈ ആരു ഓ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവൃത്തിപരിപാടിത്തനോയായി ആണെന്നുണ്ട്. ഈ ആരു മുഖി സാഹിത്യത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിനു ഒരുന്നതനുമാനം നൽകി. ഏതു വലിയവനും ഒരു കിഴുതും ചെയ്യാനോക്കുപ്പംനിബാറം സജ്ജയൻറെ പോട്ടിച്ചിരിയെ ഭയനും

കേരളത്തിൽ പല ഹാസ്സാഹിത്യകാരന്മാരും ഉണ്ടായിട്ടിണ്ട്. എന്നാൽ സജീവൻറെ ഹാസ്യം ഒന്ന് വേഗതനൊന്നാണ്. അതിനു ഒരു ചതുരയും ഭോടിയും ഉണ്ടാക്കിയാൽ. ഹാസ്യത്തെ സംബന്ധിച്ച് സജീവൻറെ ഉപദേശം—അതാൾ—എത്ര സാഹിത്യകാരരാം പറി ക്ഷേണ്ടുന്ന ഒന്നാണ്.

“പരിഹാസമന്നാൽ ശകാരം മാത്രമാ-
ല്ലോരിക്കുമതു മറക്കേയതായം.

പരിഹാസപ്പുത്ര പനീർച്ചെട്ടിക്കൈടാ
ചിരിയങ്ഗതു ചുണ്ണം; ശകാരം മുള്ളു താൻ.

അതിന്റെ ഘുവാണാച്ചെട്ടിക്കൈ യോഗ്യത;
അതിന്റെ മുള്ളുല്ലോറിഞ്ഞുകൊള്ളുക.

വെറും മുള്ളായ്ത്തീന്നാൽ സഹ്യദയലോക-
മരത്തെറിഞ്ഞിട്ടിട്ടിനേയെപ്പുണ്ണി.

ചിരിയെന്നാവതിനെന്നാൽ മയംവേണം;
വരസാരസ്യത്താൽ സുഗന്ധിയാകണം;

പതിഞ്ഞയബ്ദത്താൽ മുഴുലമാകണം;
തിക്കണ്ണ സാഹിത്യപ്രഭകാചക്കണം;

ങ്ങ മുള്ളുതട്ടി മുറിത്താലും പ്രിയാ,—
നാവക്കിയെപ്പോലെ മരുന്നുഞ്ഞുകണം;

കരച്ചും നീറലിങ്ങനാലുമതി-
ലുന്ന ‘രാഗ’ത്തിൽ മനംലയിയ്ക്കുന്നം.

അതിന്റെ മാധുര്യ സുവലഹരിയിൽ
മതി മയങ്ങണം; കിടന്മാരണം

ഈതു വഞ്ഞനാകിൽ, പരിഹാസം നീച;-
മതിലിറങ്ങാതെ കഴിക്കേക്കസരീ!” ഇപ്പുകാരം

അംഗേയും എങ്ങുമുകളും തന്നെ ഉപാദാനം വെച്ചും ഉപാദാനം മാത്രമായിരുന്നില്ല; പ്രവൃത്തികുടി തുടർന്നു അതിരിന്നുള്ളിൽ കിന്നായിരുന്ന എന്ന്, അംഗേയുമന്തിനെന്ന് ജീവിതത്തെ സൈ പരിശോധിച്ചാൽ മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കുന്ന താന്ന്. ഇപ്രകാരം സർപ്പകാരണയും തെങ്ങെല്ലു ഉപാദശിച്ചും, ഫ്രാദാഹിപ്പിച്ചും ഇരുന്ന ഒരു മഹാശയന്നും തെങ്ങുമാക്കുന്ന നാജുപ്പെട്ടത് കൈരളിയുടെ തീര്ത്താൽ തീരാത്ത—നികത്താൻ സാധിക്കാത്ത—തുടർന്നും സാഹിത്യത്തിനു മാത്രമല്ല; കേരളത്തിനു ഭൂതകൾ ബാധിച്ചിട്ടുള്ള ഗൊന്ന്.

“മരണമിവാദും ശ്രീസുഖില്ലരണിതലം പ്രവർഗ്ഗി മാനഷനാർ” എന്ന കവിചാക്ഷ്യത്തെ അപ്പേഡ് മാക്കി, ഓജ്ഞാസാഹിത്യത്തിലെ ഒരു കൈകാവിളക്കായിരുന്നു അതു മഹാസീര അഭാവത്തിൽ സമാധാനിക്കുകയും, അദ്ദേഹത്തിനേര അത്മാവിനു നിത്യനിഷ്ടാണതെന്നു പ്രാത്മിക്കകയും മാത്രമെ ഇനി ഗതുന്നരമുള്ളൂ. ശ്രീ എം. അന്റർ. നായക്കുട നിഷ്ടാണത്തിൽ, വദ്ധവയേയാവുല്ലയായ അദ്ദേഹത്തിനേര മാത്രാവിനും മറ്റൊരു കഡ്യംബ്രങ്ങൾക്കും നേരിട്ട് പരമസങ്കടത്തിൽ തേങ്ങരു ഹാത്മായി അന്നരോഹിക്കുന്നു. സാഹിത്യപ്രശ്നയികളിടുന്ന അത്രാധികാവാത്രവും, അനീതിയുടെ കണ്ണുകോടാലിയുമായിരുന്നു ശ്രീ സജീയൻനേര—തേങ്ങരുടുന്ന വദ്ധമുത്തുത്തേനേര—മഹിയുണ്ടാത്ത തുലികക്ക മുന്പിൽ ഒരു ദണ്ഡനമസ്താരം ചെയ്തു കൊണ്ടു, തേങ്ങരുടുന്ന കുത്തപ്പത്തെയേറ്റും അന്നരോഹി തേതയും ഇവിടെ രേഖപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളുന്നു.

പ്രവർത്തകമാർ.

അംഗി. എം. രാമലീഡി നായർ

അംഗി. എം. രാമലീഡിനായ് ഒക്കെള്ളിയങ്ങൾ സുപരിചിതനായ ഒരു വ്യക്തിയാണ്. കോഴേജിലെ ഇംഗ്ലീഷ് ലക്ഷ്യചരം റാഡി, പില ചുറ്റുക്കണ്ണളിട്ടെ അവതാരകന്റെ നിലയിലും, ‘കേമ്പ്രേസിഡൻസ്’-ന്റെ സംബന്ധിച്ച വാദകൊലാഹലങ്ങളിൽ അവസരത്തിലും, പില കവിതകളിലും അംഗി. എം. അനൂർ. നായർ കേരളീയങ്ങൾ കാണുവാൻ സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. പിന്നീട് അംഗി. എം. അനൂറിനെ കാണുവാൻ കഴിഞ്ഞുനാൽ കേരളപത്രികയുടെ പത്രാധിപത്യത്തെ നിലയിലാണ്. അംഗി. എം. അനൂറിന്റെ പ്രത്യേകം മായ മുഖ്യപദ്ധതി, ജ്ഞാതിജ്ഞത്തിലും അന്താധികാരിയായിരും, കൂരിപ്പുകരിച്ചിലും അതിങ്കവിജ്ഞത അഭിവാദനം, മെസ്സേറിസ്റ്റാറ്റിലും പരിജ്ഞാനം, തികഞ്ഞ വിമർശനവും. ഇത്തോം കാലാന്തരത്തിൽ കേരളീയർ വിസ്തരിക്കുന്നതാണ്. എന്നാൽ ‘സജീവൻ’ മലയാളഭാഷയും ടൈരിംഗ് കാലം സാഹിത്യനഭസ്സിലെ ചുണ്ണച്ചന്നായി പ്രശ്നാഭിക്കുന്നതാണ്.

ഹാസസാരതിന്ത്യത്തിനു ഒരു നവീനപദ്ധതാവും വെട്ടിത്തെളിയിച്ചു ഒരു കലാകാരന്റെ നിലയിലാണ് സാഹിത്യപ്രശ്നയികൾ സജീവമാക്കുന്നതെങ്കിൽ, ഒരു ദേശഭേദവകന്റെ നിലയിലാണ് ദേശാഭിമാനികൾ ദിനിക്കാരും. ഇങ്ങനെ സംശ്ലിഷ്ട തുകളിലും ഒരുപോലെ പ്രാവിജ്ഞം സന്നദ്ധിച്ചു ഒരു സാഹിത്യകാരൻ കേരളത്തിൽ

ഇതുവരെ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. അന്ത് സ്വസ്ഥയാരണാഖായ നിർണ്ണക്ഷം എപാടവും, താൻ ഗുാഹിച്ചതു എല്ലാം സ്വീകരിക്കാൻ വിധത്തിൽ മറരളിച്ചുവരെ യാറിപ്പിക്കാനാജീചന്ദ്രൻി ഇതുകൂടി അദ്ദേഹത്തിനു സപാധിനഖായിരുന്നു. സമുദ്രംപോലെ ഗംഗീരവും, ഗൈശരിശിവരംപോലെ അതുനാതവും, അതുകാശംപോലെ സർപ്പവ്യാപകവുമായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിനേരു ആരാധനയ്ക്കും. പ്രസന്നാഖായ ശൈലിയും, പൊട്ടിച്ചിരിപ്പിക്കുന്ന ഫലിതവും അദ്ദേഹത്തിനേരു ലേവഞ്ചും ഒരു മാറരക്കുട്ടി.

യമ്മപ്പനിയുടെ വിഭ്യാഗം, ഏകച്ചുത്രാന്നരു ചരമം, സഫോറരന്നും, രാജ്യക്ഷോവിജൻ ബാധ മുഴുവൻ സംഭവജ്ഞം അദ്ദേഹത്തെ മാനസീകമായും കായികമായും വളർത്തു കേളിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഒരു വിഷാദാത്മകനായിത്തീരത്തക്കു സംഭവബഹുലവും, ശ്രോകചൂരിതവുമായ ഒരു ജീവിതമായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിനേരുതോ. പക്ഷെ അദ്ദേഹം തന്നെ എല്ലായപിന്തതിൽ കടിയിരുത്തി ആരാധിച്ചിരുന്ന ശീതാധമ്മം അദ്ദേഹത്തിനു ശാന്തിന്ത്യകി; ഇടത്തുകൈകൈകാണ്ടു ശ്രോകത്തെ പിടിച്ചുകരി, വലത്തുകൈകൈകാണ്ടു സാഹിതിയെ ആരാധിക്കാൻ അനു സഹായിച്ചു; “ചിരിക്കവാൻ ചരിക്കുന്ന” ഒരു വിള്ളുപ്പക്കനു അനു സ്പൃഷ്ടിച്ചു; “ചിരികൊണ്ടു കയ്യു കലഞ്ഞ സത്യത്തെ പ്പോതിത്തു”ന്ത്യകാണ്ടു ശൈതനാക്കി. വിഷാദത്തിനേരു ചരിച്ചയം അദ്ദേഹത്തിനേരു ഭാവനക്കു മാറരക്കുട്ടി. സപാഡാവികതയുടെ ചൊയ്യേണ്ടക്കുട്ടി പല ചിത്രങ്ങളും കൈരളിക്കു സമ്പ്രീച്ചു. കേരളീയർ പലതും പ്രതീക്കി

ചുക്കാണ്ടിരിങ്ങ, അപുര്മായി പ്രത്യക്ഷപ്പടാവളം
കൊള്ളിമീന്ഹോലെ മിനിത്തിളജി അപ്രത്യക്ഷമായി.

ഇപ്രകാരമുള്ള ഒരു മഹാനെ ഒക്കരളിക്കു നാനു
ചെയ്യുവാവതിയായ മാതാവിശൻറു ദിവത്തിൽ കൈ
രളി അന്നശോചിക്കുന്നു. എന്നും ആ ദിവത്തിൽ എന്നു
പുന്നും പങ്കേഖുന്നു.

പി. സി. അപുനായർ, ഗ്രഡുക്ക്.

സംജ്ഞയൻ

സഹാദയരെ ആക്കമാനം ശ്രോകാബ്ദിയിലാഴ്ത്തിയ
ആ ഭാത്യാസംഭവം—എത്ര ശ്രദ്ധവംനിറങ്ങു വിഷയ
തെങ്ങും വിനോദത്തിൽകൂടി വിമർശിച്ചിരുന്നു. ആ വീരക
ബൃഹദവൻറു അവിച്ചാരിതമായ വിഭ്യാഗം—ഭാഷാപ്ര
ണായികളുടെ ഭ്രമഭാജനമായി, സാഹിത്യസംശയത്തിലെ
കാഞ്ചനക്കുവെള്ളക്കായി പരിലസിച്ചിരുന്നു ആ മാനു
മതിമാൻറു മരണം—അി സംജ്ഞയൻറു തിരുപ്പിലക്ക
ഒളിപ്പേക്കളും തിരോധാനം—എത്രായും എന്നു
ണ്ണുംപിണ്ണിച്ചു അന്നസ്വരൂപമായ ബാജ്ഞയാരക്കിടയാക്കാ
ത്തത്.

അി സംജ്ഞയനെ ഒരു ഹാസ്യകാരനായിട്ടാണ് അധി
കംപേഴ്സിം കാണാൻ സാധിച്ചിരുന്നതെങ്കിലും അദ്ദേഹ
ത്തിൻറു പിന്നിലായി ഒരു മഹത്തുക്കുടി കടികൊള്ളി
നണ്ണായിരുന്നു. മലനിരയുടെ പിന്നിൽനിന്നു എല്ലാട

വും ഇത്തോടിച്ചുംകാണ്ടി മോക്കാനീന്ന് ഗോപ്പിക്കാളെ പാറപ്പെട്ടുന്നതമാണെന—അനുസൃദ്ധരവും തുതിയും, പലവിധത്തിലുംവും ചില യാമാൽപ്പു അഭി, ഭാവനാജന്മാഞ്ചലായ കുപ്പതിപ്പുഷ്ടികൾവഴിയായി വാഗ്ഞുപിണിയായ കലഭ്യാസം സംഖ്യാസിപ്പിക്കുന്ന അ മലബാരനെ—കാണാൻ, നമിക്കാൻ അധികംപേക്ഷം സാധിച്ചിരുന്നില്ല. പാറപ്പെട്ടുന്നതുള്ള തന്നെ ഭാവനാസുഷ്ടമായ തേനാവിലിരുന്ന മധുരങ്ങജിതം പുരപ്പട്ടവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന അ പുകയിൽ തന്നെ കളകളശ്ശേം നിത്തി നമ്മിൽനിന്നും എന്നനേക്കമായി അകന്നകഴിഞ്ഞു. ഇതുപോലും ഒരു പെജിളിയെ കൈരളിക്കു ദാനി എന്നാണ് കരഗതമാക്കുന്ന എന്ന അക്ഷം നിയുക്തിചുക്ക!

സജ്ജയൻ ഒരു യാമാസമിതികനാണെന്നും, നമ്മുടെ നാട്ടിലെ ഗുപ്തികൾ പുരത്തിനാണി നടക്കുന്നതും, സഭാമണ്ഡലപ്പണ്ഡിതരുടെ കുറിപ്പിലും ഒരു പരിഹാസച്ഛിരിയെണ്ണുകുടി വീക്ഷിക്കുകയാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത് എന്നും ഉള്ള ഒരു ധാരണ ചിലക്കു ഇടയിലുണ്ട്. എന്നാൽ അതിന്റെ യാമാൽപ്പു—എതിനേയാണ് സജ്ജയൻ വീക്ഷിച്ചിരുന്നത് എന്ന തത്പരം—മനസ്സിലാക്കാൻ അവരിൽ അധികംപേജം ശ്രമിച്ചിട്ടണായിരിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. സാഹിത്യത്തിൽ നടക്കുന്ന ഇന്നത്തെ വിപ്പുവത്തിൽ—ഈന്നത്തെ നവീന ജീവത്സാഹിത്യവിപ്പുവത്തിൽ—സജ്ജയൻ ഒരു തന്നി യാമാസമിതികന്തിനൊന്നായിരുന്നു. “സാഹിത്യവിപ്പുവ”ക്കുകാരണത്തെ തകിടംമറിച്ചുള്ളും, ‘കസത്ത്’കളും ഒരു പരിഹാ

സച്ചിരിയോട്ടക്കട്ടിയായിരുന്ന സജ്ജയൻ വീക്ഷിച്ചിരുന്നത്.

സജ്ജയൻ മന്ത്രിനും രാജതരം വിശ്വപ്രകാശയാണ് കണക്കിരുന്നത്; ഒന്നു ശരീരത്തിനേറ്റുന്നു, മററത് ഭാവ നയുന്നു. ഈവ രണ്ടിനേറ്റുന്ന പരിഹാരങ്ങൾ ദിനാവ മാവബംബികളായിട്ടുണ്ട് സ്ഥിതിപ്രവർത്തനത്. പട്ടി സ്ഥിരൈ പരിഷർക്കാൻവേണ്ടിയുള്ള പ്രക്രഷാഞ്ചണം സാഹിത്യസരണിയിൽക്കൂടി ചെയ്യുന്നതിൽ സജ്ജയൻ എത്ര ക്ഷമില്ല. പക്ഷേ സാഹിത്യത്തിനേറ്റു പ്രധാനമാദ്ദേശം അതു പ്രക്രഷാഞ്ചനാമാഖനനോ, ആതിനെ സഹായിക്കാത്തത് സാഹിത്യമല്ലെങ്ഗോ പായുപ്പണിാണ് അദ്ദേഹം ധാന്യമായി മാറുന്നത്. ഭോക്തവിൽ പനിനിരം പീനാറിയും ആവശ്യമാണെന്നാണ് സജ്ജയൻറു മതം ഒന്ന് അലപക്കാരം; മററത് ഒപ്പം ദാനം മാറിയാൽ ഒപ്പം ആവശ്യമില്ല; അലപക്കാരം മന്ത്രിനുള്ളിൽ കാലംവരെ ആവശ്യമാണെന്നാണ്. ഇതേപ്രകാരം വിഷാദാത്മകനാരെയും സജ്ജയൻ വിട്ടിരുന്നില്ല. സജ്ജയൻറു ജീവിതംതന്നെ വിഷാദസന്ധ്യാന്മായ ഒന്നായിരുന്നു. പക്ഷേ അദ്ദേഹം വിഷാദാത്മകനായിരുന്നില്ല; ആത്മഹത്യക്ക തേണ്ടിയിട്ടുണ്ടില്ല. “കരിളിനിത്താലും തലപുകത്താലും ചിരിക്കണമ്പേ വിഴുഷകയമ്മം” എന്ന കൂളിയിരിയോടെ പറത്തു; അഴ്ചുമത്തിനേറ്റു സ്വന്നങ്ങവത്തോട്ടക്കട്ടിയ പരിഗ്രഹമാണ് വിഷാദാത്മകരിൽനിന്നും കൈരളിയെ രക്ഷിച്ചത്.

കാഴ്ചയിലും, കമ്മതിലും പുഞ്ചനേപ്പാലെ ആ

യിൽപ്പിയന്നതാണ് സുക്കീസ് മാനൃത എൻ കര്ത്തന്ന പാശ്വാനൃവനിതകക്കളെ അനബദ്ധം അനാക്രിക്കന്നതാണ് കേരളീയ വനിതാലോകത്തിനു പരിജ്ഞാരചനയ്ക്കു കുറ്റി ആട്ടാനത്തേട്ടാട്ടക്കുടി ലോകത്തെ വെള്ളവിളിക്കുന്ന, സുക്കീസ് പ്രഭാവത്തെയാണ് സജ്ജയൻ ഹാന്റുചുഡിയോട്ടക്കുടി വിക്ഷിച്ചിട്ടിരുന്നത്. അർത്ഥയുള്ള ഗമാനത്തേക്കു അധികാരമുള്ള ദരാർ ചെല്ലുന്നതുപോലെ, ഭാരതീയ വനിതാ ദർത്തിനു അനാദ്യോദ്യമായ നിലയിൽ മുന്നോട്ടുവരുന്ന വനിതകക്കളും സജ്ജയന്ന വളരെ ബഹുമാനമായിരുന്നു. നല്പതിനു ഏവിടെക്കണ്ണാലും ആദരിക്കാം, ചീങ്ക ചുത ഉന്നതസ്ഥാനത്തായാലും പരിഹരിക്കാം മടിക്കാത്ത ഒരു വ്യക്തിയായിരുന്നു സജ്ജയൻ; മഹാകവി വള്ളത്തോളിനു ഭക്തിബഹുമാനപുരസ്സരം കൊണ്ടാടിയ സജ്ജയൻതന്നെ, ദേവദാസീസന്ധ്യാദായത്തെ കലയുടെ പേരിൽ വള്ളത്താർ സൗതിച്ചുപ്പാർ പറഞ്ഞതിലുകാരമാണ്: “മുറ അങ്ങനേ മുറ— ആരക്കെട കാല്പ്പാടി തുടക്കവാൻപോലും തനിക്കു യോഗ്യതയില്ലായിരുന്നവോ, ആ വിസൂതവക്ഷസ്സിനു ലാക്കാക്കി തന്റെ തുണിരന്തിലുള്ള ആറുവും തീക്കുംനമായ ശരമെട്ടത്തു തൊട്ടതയു ക്കന്നതിൽ അജ്ഞനന്ന കൈവിറ പററിപ്പോകാതിരിപ്പാൻ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ട സാക്ഷാത്യ ഗീതാധമ്മത്തെത്തന്നെന്ന തേങ്ങളിലും ശ്രോകാവധാരയ ഇന്ത അവസരത്തിൽ ഏകാവലംബമായി കുറ്റുന്നു. ആളാരെന്നാലും; അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുംബരിതുമെന്തെന്നാലും, ഇതരവഴികളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യമെത്തുയെന്നാലും, ഇപ്പോൾ

ഈ സംഗതിയിൽ അദ്ദേഹം എങ്ങിനെയാണ്, എവിടെയാണ്, എന്നാണ് പറഞ്ഞത്തു, എന്നാണ് ചെയ്യുന്നതു എന്ന പ്രധ്യാന്മാരിലും മാത്രമെ നോക്കുന്നതുള്ളൂ, അതു മാത്രമെ നോക്കേണ്ടതായുള്ളൂ.” ഇപ്പുകാരം വ്രൂഷതിയോടുള്ള ഭേദം മാബുള്ളമാനങ്ങളേയോ, വെറുപ്പിനേയോ ഗണിക്കാതെ, “ങൈ ദോഷമസ്താനതാരാഖ്ലീമാതുമായ്” പരിഹാസത്തിന് വിഷയമാക്കാലാ” എന്ന സില്ലാനാത്തെ അക്ഷരംപുതി പ്രവൃത്തിപമത്തിൽ കൊണ്ടുവന്ന ഒരു നിജുക്കൾ തുലികയാണ് നമ്മകൾ നാശപ്പെടുത്തു. പരഞ്ഞാത്മീകരിത്രം പാമരനാഴേയും, പ്രാകാരാന്തരങ്ങൾ പണ്ഡിതന്മാരേയും രസിപ്പിച്ചിരുന്ന ഒരു അനുല്യ സംസ്കാരത്തിന്റെ ഗിണിയാണ് ഭാഷാസംഹിതയുടെ നാശമായിത്തീർന്നത്. അദ്ദേഹം ഭാഷാസംഹിതയുടെ നടപ്പായിത്തീർന്നിട്ടുള്ളൂ; മലയാളഭാഷ ഉണ്ടായിരിക്കുന്നേടത്തോളം, കാലം മുമ്പോട്ടു പോകുന്നോടും അതു വല്ലിക്കുകയെയുള്ളൂ. മഹാക്വി കൂട്ടമത്തു പറഞ്ഞതുപോലെ, “സജ്ജയൻ സഖവരിക്കാതെ ഒരു ശമിപ്പി, ഒരുമിപ്പി, തന്ന ജയക്കാടി നാട്ടാത്ത റൂദയമില്ല.” ഇപ്പുകാരമുള്ള ഒരാദർശത്തിനു ഒരു സ്ഥാരകത്തിന്റെ അതുവശ്രൂക്തയില്ലതനു. കാലിഭാസംഗ്രഹയും കണ്ണംഗ്രഹയും കുടുംബ സജ്ജയനാം ചിരഞ്ജീവിയായി കേരളത്തിൽ ശോഭിക്കും.

പി. യം. മെമീലി.

രൂപയരോദാം

അറിമല്ലും പക്ഷം, സുതമുള്ളജ്ഞമാം
തന്നെങ്ങ്ദ്രിയം ക്രമത്തിൽ മറന്നിട്ടാം
എന്നാൽ പരേതനാമങ്ങയേ പാത്രപാ-
പർശങ്ങിനെ ഭിവം പൊരുക്കുന്ന കൈരളി!
എത്യോകാലം പഴക്കനാതാകിലും
പുതനനായ്‌തോന്നം ഭവൻമുതി ഭാവിയിൽ!

x   x   x   x

സപ്രദ്ധരുംതെട്ടി വിശങ്ങലിക്കംവിധ-
മുഗ, നിക്കേരഹീരോദന, മെങ്കിലും
അംബങ്ങഡി, കേരംകകന്നതില്ലോ? ഭവമന-
മങ്ങം സഹതരൂപമല്ലോ കരച്ചുലിൽ!
അരല്ലുംവിലങ്ങങ്ങയേ സപാനതം ചെയ്യമാ-
സപഞ്ചാക സാഹിതീ ഭക്തസംഘങ്ങളിൽ
അല്ലമല്ലാതെഴം തിക്കം തിരക്കമാ-
യിപ്പരിഡേവനം അലിച്ചതില്ലയാം!

‘മണ്ണക്കപ്പിക്കേ ചിരിപ്പിപ്പതിനിട-
ജ്ഞാനാഞ്ഞടിക്കം ചേക്കിടത്തു പാരിനേ’
ഈനാഹലിത പ്രധാനോക്കതിയാൽ ഭവാ-
നോനായ്‌സുരരേ ചിരിപ്പിച്ചിട്ടെന്നാണേ,
അക്കരക്കാട്ടംബഹളിവുമാകയാ-
ലിക്കുന്നം അാവുനിസ്ത്രീയുമെന്നമാം!

x   x   x   x

അരങ്ങയേപ്പുകളാലുള്ള ചെയ്യവാ-
നദേശയ്ക്ക് മംഗളാശിസ്തുകൾ ചൊല്ലുവാൻ;
അരങ്ങതുപേരുണ്ട് സാഹിതീസേവക-
രഞ്ജയ്ക്കുവിൽ ദിവംഗതരായവർ!
സമുദ്ധുതൻ ഭവാനാമഹാജന-
മല്ലംഗതനായിരിക്കുയ്ക്കയല്ലെന്ന?
എന്തിനു പിന്നായീ തങ്ങൾ കരയ്ക്ക-
മനാരംഗാതപത്രികയും പോരിയ്ക്കം?

വാസ്തവമത്രയിതെങ്കിലും മത്രുന്ന
വാസനാജന്മുഖം ഭിഷം പോരുക്കുമോ?
തീക്കാനങ്ങതാത്തനാളും, കരച്ചുത്തവി-
ട്രോക്കാനങ്ങതാത്തനാളും; ഹാ! ഒദ്ദേശേ!
എങ്ങിനേ പിന്നോ, സമാദ്രപാശവാതനും-
നാശവനനാതിത്തലോട്ടുനു തങ്ങളേ!

x   x   x   x

അന്തരാശാശ്വതം മഞ്ചിമറത്തുപോ-
യന്തരാത്മാവിൻ വെളിച്ചുവും കൈച്ചുപോയു്!
അന്തരായംവന്നടിത്തുപോയുെയതിലു-
മന്യകാരത്തികലാണ്ടുപോയുെക്കരിളം!
ആനദൈമനന മുന്നാക്ഷരംകൊത്തിയ-
മെന്നമരസ്സിതംപോലുമിാല്ലുങ്കുമേ!

എന്തീഭയകരസംഭവം, ഹാ! നദോ-
ഥണ്യലംതന്നേ പൊടിത്തുവീഴ്ന്നിതോ?
ബ്രഹ്മദിനാന്തപ്രളിയാഭിഘാതമാ-
മമ ഹാമന്നരം പൊട്ടിപ്പുതിപ്പുതോ?

വ്യക്തമായൊന്നം ഗഹിക്കുവാനാവതി-
സ്ഥതയും പാരം പതജാപിക്കുക്കേൽത്തുപോയു്!
തെങ്ങളിക്കണ്ണിർക്കരിങ്ങടങ്ങുകളില്ലായ്ക്ക്
പോങ്ങിമുങ്ങാനിനിക്കലാലുണ്ടോ, സ്വന്തം?

x   x   x   x

ഹാസസാഹിത്യക്കളുരിപ്പുയററിലു-
ദിംബാസമാനം ഭവാൻ കളുകെട്ടിടവേ,
അരങ്ങുയോടാരേരോരക്കം കുറിച്ചുവ-
രങ്ങയോടേററവരാരോ ജയിച്ചുവൻ?
അപ്പടവാശ്രാലികേട്ട തെട്ടാത്തവ-
രിപ്പാരിലുണ്ടാ ഗതിനിതരായവൻ?
തന്മനത്തല്ലിനാലുണ്ടാക്ക എന്തുചു-
ത്തുനുംര കതം ചൊരിഞ്ഞ ചരംതുപുൻ?
വാശ്രാട്ടത്തനതൊട്ടാസമ്പ്രസംഗ്രഹം
പാളിയിൽ ‘സംജ്ഞയ’നായിരുന്ന ദ്രോഹി!

മററാക്കിമപ്പയോഗാർജ്ജളാം നവ
സത്താമടവുകൾ കാണിച്ചു നിത്യവും
ചിത്തസമുഖിതോല്ലാസഹാഗോജപല-
മതനായെത്തുയും മുത്തവിധാനനായു്!
എങ്ങിനേ പിനോ മരപ്പാൻകഴിയുമീ-
തെങ്ങളേ തെങ്ങൾ മരനാലുമങ്ങയേ?

പോട്ടിച്ചിരിപ്പിച്ചു പാരം ജനതിനേ
പുഷ്ടമോദം ഭവത്തുലിക്കത്തുന്നു, ഹാ!
പൈതൃനാടങ്ങി; —ഭവാനം മരഞ്ഞപോയു്; —
കഷ്ടിമല്ലാണെത്തു വേഗം കഴിഞ്ഞിവ!

“എത്രചിരിച്ചു പതിനടങ്ങായീലാ-
മതയ്ക്കുവരുയായിക്കഴിയെണം!”
മെത്തും ഹതവിയേ, ദോരു തേങ്ങപ്പം റവു-
ചിത്താന്നശാസനാഃംഹ്ല്യത്പമത്തുതം!

x   x   x   x

അപ്പുണ്ണിരകടിച്ചുംകീരം പറ-
ന്നിപ്പാഞ്ചവിട്ടുയന്നേം മറവിലായ്;
അപ്പുഞ്ജരം വെള്ള ചാന്വലായ്; എങ്കിലു-
മപ്രകീതിക്കൈനു പാടേവിപാടനം?
അപ്പുരിഹാസപ്പനീർച്ചെടിപ്പുക്രൂട്ട-
മപ്പടി, യെനോകകമങ്ങു! കൊഴിഞ്ഞുപോയ്!
അപ്പുവരിമല്ലം ലീനംബായ്, വായുവി-
ലപ്പേരു ‘സഞ്ജയ’നെനോക്കംമാത്രമായ്!

x   x   x   x

എന്തിനിനിനിയും കരയുന്ന കൈരളീ,
ഹന്ത! നീ ഗീതാവചനമോത്തില്ലയോ?
പിന്തിരിഞ്ഞത്തുമല്ലുഞ്ജയനിനിയും
സത്തുഷ്യായുനിനക്കൈനും ഹസിച്ചിടാം!
രോഗംപിടിച്ചു മലിനത്പമാന്ത-
ദ്രോഹംചുത്രക്കവാൻ ഫോയിതപ്പുണ്ണുവാൻ!
നാകത്തിലേക്ക, തന്നാത്മശാന്തിക്കനാ-
മേകാഗ്രചിത്തരായുംഉനിക്കു സത്പരം!

കോടിയേരി പി. വി. നാരായണൻനാഡ്.

സംജ്ഞയ്

നമ്മുടെ ഏററവും മഹാനായ റാണ്ടുകലാകാരൻ ദിവംഗതനായി. ശഹനമായ അർഥങ്ങൾ, അനാക്രാന്തിക മായ ശ്ലേഖി, പൊട്ടിച്ചിരിപ്പിക്കുന്ന ഫലിതം ഇതിന്റെ സമ്മിളിതമായ സൗംഖ്യത്വത്വാട്ടം മാധ്യമത്വത്വാട്ടംകൂടി പ്രകടിതമായിത്തന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാവുകല, സാഹിത്യക്ഷേത്രത്തിൽ സുപ്രതിഷ്ഠിതമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ട്. പ്രാപ്തിക്കജീവിതത്തിലെ ഘണ്ടിരിയേയും കണ്ണിരിയേയും, പ്രത്യാശയേയും നിരാശയേയും, ഭിസ്റ്റഹയാതനക്ഷേയും ഭരിതങ്ങളേയും, ഉത്കണ്ണയേയും ‘പ്രതീക്ഷയേയും, സ്ഥാപയേയും ക്രൂരത്വത്വയും ഇതു തന്നെ പ്രതീക്ഷയേയും, പ്രതിഫലിപ്പിച്ച മരുന്ത തുലിക കേരളത്തിലെണ്ണാണിട്ടില്ല; ഇനി അട്ടത്തകാലത്തു ഉണ്ണാക്കമെന്നും തോന്നുനില്ല. ഹാസ്യനികണ്ണങ്ങളാലും, സംസ്കാരത്തിന്റെണ്ണിയാലും നിബിഡവും, മനസ്സിൽ അഭ്യന്തരപ്രവർത്തനയായ ആനന്ദവിഭാഗത്തിലുംവാക്കുന്നതുമായ അനന്തകം രംഗങ്ങൾം സംജ്ഞയും സ്വഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്. തന്റെ പൊന്തതുലികയുമെന്തി ‘പാരമ്പര്യത്തു’ കയറിനിന്നും, കേരളത്തെ വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ആ പൊട്ടിച്ചിരി മലയാളത്തിൽ എന്തെല്ലാം പരിവർത്തനങ്ങൾംതന്നെയുണ്ടാക്കിയിട്ടില്ല! സാഹിത്യക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഒരു ഒരു കോൺക്രീറ്റ് ചാലുപടിഞ്ഞിരുന്നു കണ്ണമടച്ചുജപിക്കുന്ന ആ കമ്മ്യൂണിറ്റി വഴിപിഴിച്ചു എത്ര യുവകവികളെ കമ്മ്പന്മാവിലേക്കു ആനന്ദിച്ചിട്ടുണ്ട്! വള്ളനാതീതങ്ങളും, ഭാവനാഭാത്രവുമായ സംജ്ഞയും ലീലകളും

രേവപ്പെട്ടിരുന്ന് ശക്തിയായ ഒരു തുലിക, ദൈവത്തുക
യാഥാക്കിയുള്ളതു പത്രരാഗങ്ങൾ കൈരളിക്കു ലഭിക്കും.
പ്രാപണ്യിക്കിയീവിത്തിൻറെ വിഭിന്നാവശ്യങ്ങൾ നാനാ
വിക്ഷണകാജാജാളിക്കുടേയും വിക്ഷിച്ചിരുത്തുന്ന അതു തുലി
ക നിയമ്പുന്നായി. “ഈ പിണ്ഡപാത്രത്തെ അഞ്ചു വി
ണ്ണം വീണ്ണം ചീയ്യുകയും, പുതുജീവൻകൊണ്ടു അതി
നെ എന്നം നിന്നുകയും ചെയ്യുണ്ട്” എന്ന വിശ്രദിപ്പി
രവീന്റുന്നാമടക്കാഗ്രഹിന്റെ ജീവിത രഹസ്യകമന്ത്രത്തിൽ
കൈരളിയച്ചില്ലാം കൈരളിക്കും സമാശ്രപ്പിക്കാം.

കെ. എക. മാധവൻ.

അതു പ്രഭാതം

പല മുട്ടപ്രതീക്ഷകളുടെയും സമിളിതമായ
അതു പ്രഭാതം—കേരളത്തിൽ ജാതനായ ഒരു മഹാ
ധ്യാഗിയുടെ ജനനം കൊണ്ടാടുന്ന അതു സുപ്രഭാ
തം—പട്ടിസ്ഥിപ്പിരിഷകൾ ദക്ഷിണം കിട്ടുമെന്ന അതു
ശ്രദ്ധയുടെ ഏഴുന്നീററ അതു സുഖിനാരംഭം—പല അതു
ശ്രദ്ധാഘജങ്ങൾക്കും, അതുവാദികൾക്കും മുഖ്യാത്മാ
ഹന്നം നൽകിക്കൊണ്ടു അന്നം പുലൻ.

പ്രഭാതസൗംഖ്യം പ്രമാഖ്യിരണ്ണം പ്രകൃതിയെ
ശ്രോജനിച്ചി; മനസ്സായതൻ ശീവോപചാരം ചെ
യ്യുകൊണ്ടു പ്രകൃതിയെ തലോടി; വുക്ഷലതാദി
കൾ അതുനാടംകൊണ്ടു ചാണ്ഡാടി; പരവകൾ പാ
ടിപ്പിറന്നു. എവിടെയും അതുനാടം; എല്ലാടവും അതു
ശ്രദ്ധാഘജം.

ചെട്ടനു ഒരു പരിവർത്തനം വന്നു. സുത്രകിര
ണ്ണം ശീതളമായി; വായു തന്റെ ചലനം നിൽക്കി;
വുക്ഷലതാദികൾ തങ്ങളുടെ ചെറുചില്ലികൾ ഇല
ക്കി അതുറുാദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതിൽനിന്ന് വിരമിച്ചു;
അതുകംശത്തിൽ ഒരു കരിങ്കാർ നിരഞ്ഞതു.

കേരളീയരുടെ എദ്ദേഹത്തിൽ, ഭിംബം തന്റെ
പ്രചണ്യ നത്തനം ചവുട്ടി; കൈരളി വിഘ്യാഗ
ബാജ്ജിം ചൊരിത്തു. രിക്ഷലും മരക്കാത്തതും,

മരക്കാൻ സാധിക്കാത്തതുമായ അതു ഭാരഗാസം കുവം ആനേകംവേരെ സ്പൂർമ്മാനസരാക്കി.

അനുബാണ് അതു നാളി—അപരിഹാരമായ അതു നാളി—കൈരളിക്ക സംഭവിച്ചത്—സാഹി ത്രുതിയിൽ ഒരു കരിക്കാർ നിരന്തരത്. കൈരളത്തിൽ കേളിക്കേട്ട സജ്ജയൻ—പലങ്ങരയും പിരിപ്പിച്ച സജ്ജയൻ—സാഹിത്രുപ്പന്നയിക്കുന്ന കുരയിളാത്.

അതു പ്രഭാതമാണ്, ദയത്തോടും ഭക്തിയോടും അതുശയോടും അരിശയോടും, ഉത്ത്‌കബ്രയോടും ഉദാസീനതയോടും വിക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സജ്ജയനെ ഗ്രസിച്ചത്.

എല്ലാം കഴിഞ്ഞു. അതു വിശ്വവീക്ഷകനു, വിമർശകവീരനു, ഹാസ്യ കേസരിയെ, സാഹിത്രപണ്ഡാനനു, വിഴ്ഞ്ഞിയതായ അതു പ്രഭാതം—വിഷാംകലവിത്തമായ അതു വിഭാതം—1943 സഹ്യ ഓർ 13-ാംഡ്-തെത അതു ഉഷ്ണസ്സ്—താനോന്നം അറിയില്ല എന്ന മട്ടിൽ കൈരളചരിത്രത്തിൽ ഒരേക്കാണ്ടിന്റെ മുന്നോട്ട് നീങ്ങി.

രാഘവൻ പുത്തലത്ത്.

ശ്രീ. എം. അനുർ. നായർ

(പുരണ്ണാം പിന്നാം)

സജീയൻ എന്ന അപരനാമധ്യയുടൊക്കെ കേരളീയക്ഷം സുപരിമിതനായ ആ സാഹിതീഭാസൻ—കൈരളിക്ക് ഹാസ്യത്തിന്റെ മമ്മം മനസ്സിലാക്കിയ ആ അഭിനവക്കണ്ണൻ—സാഹിത്യത്തെ ജനകീയമാക്കിത്തോടെ ആ ഹാസസാഹിത്യസാമ്രാജ്യം—അപ്പംഭാരതത്തിന്റെ സദേശവാഹകനായ ആ കമ്മംഡാഗി, മഷിയാറാത്ത തന്റെ തുലിക—കടിൽ മുതൽ കൊട്ടാരംവരെ ആനന്ദത്തെ പ്രഭാനംചെയ്യു ആ ദിവ്യതുലിക—എന്നെന്നുക്കുമായി നിലയിട്ടു കാലയവനികക്കളും തിരോളുതനായി. കൈരളിക്ക് തീത്താൽത്തീരാത്ത ഇതു നാശംനേത പരിഹരിപ്പാൻ—നിലത്തു വീണകിടക്കുന്ന ആ തുലികയെ പ്രവൃത്തിപ്പിക്കാൻ—ശക്തമായ ഒരു കരം ഇന്തി ഓപ്പും ആ വിഭവിക്കുക എന്ന കണ്ണിതനു അറിയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. കേസരി, ചന്ദ്രമേഘൻ, ഇ. വി. മതലായവരുടെ ശാലി ശ്രീ എം. അനുർ. നായക്ക് സ്പാധിനമായിരുന്നുവെക്കി പും അവരിൽനിന്നു ഭിന്നമായ ഒരു വരശേരലിയാഴിൽ നാശം സജീയനാണെന്നായിരുന്നത്. ഇപ്രകാരമുള്ള ദിവ്യതുലിക വളരെ അപൂർവ്വമായെ സാഹിത്യിക്ക് ലഭിച്ചിരുന്നുള്ളത്. കേരളം പല ഹാസസാഹിത്യകാരന്മാരുടെയും ഇന്ത്രമിയാണക്കിലും, ഹാസസാഹിത്യത്തിനു പല മുഖങ്ങളും വയിൽ എപ്പാറിലും നേന്ത്രപോലെ പ്രാവിഞ്ഞം സിലിച്ചിരുന്നത് സജീയനു മാത്രമായിരുന്നു.

ഈ സാഹിതീഭാസൻ ജാതനായത് 1903 ജൂൺ 13-ാം കേരളത്തിന്റെ ഉത്തരങ്കോണിൽ, തലമുറ്റിൽ ഒരു പ്രസിദ്ധ നായർത്തറവാട്ടിലാണ്. വിശ്രാത്മിയായി രിക്കനാ കാവത്തുതന്നെ അദ്ദേഹം സാഹിത്യത്തെ സേവിക്കാൻ ആരംഭിച്ചിരുന്നു. തന്റെ 19-ാമത്തെ വയസ്സിൽത്തന്നെ, “നേപ്പാളിയൻറു കുള്ളനിർ”, “മുടപടം”, “നിശാകാലം”, “ആഗതനായി രവി” മുതലായ കവനത്തിലും കവനക്കെട്ടുണ്ടി, “കൈരളി”, “രസികൻ” മുതലായ മാസികാഗ്രന്ഥങ്ങൾവഴി ഭാഷാഭേദവിക്ഷ അപ്പീച്ചു. ഫ്രേംപോലെ പരിഞ്ഞാലും, ശാരദാരാത്രിപോലെ മരംകാട്ടുവും, ചുജ്ജംപോലെ ചുത്രമയോട്ടകുടിയതുമായ ഭാവനാസ്ത്രം കൈരളിയെ അലങ്കരിച്ചു. അദ്ദേഹം തന്റെ 28-ാമത്തെ വയസ്സിൽ ധമ്മപതിയുടെ വിയോഗഭട്ടിപ്പത്തെ സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്

“കദനാസ്സീയിലന്തുചേഷ്ടമായും
കരളഞ്ഞേ കയമാന്നിരിക്കില്ലും
നിലവിട്ട് വിലാപവീചിയാൽ
തലത്ത്വനും വിചാരമിപ്പും
വിരമിക്കവിനെന്ന് വയസ്യം
തിരികേപ്പാകവിനെന്ന് സവാക്കണ്ണു
കയന്തേണ്ടിഹി ജീവിതായുധ-
ക്കളിക്കളിലിവൻ കടക്കവാൻ!”

എന്ന തുടങ്ങിക്കൊണ്ടുള്ള വിലാപകാവുത്തിൽ പ്രാപണവികജീ വിതരഹംസ്യം എദയസ്പൃഷ്ടകായവിധം അന്നതന്നെ അദ്ദേഹം വെളിപ്പുച്ചത്തിയിരുന്നു.

1927-ൽ തന്റെ വിദ്യാത്മിജീവിതം അവസാനി പൂശ്ചി; ഹജ്രർക്കച്ചേരിയിൽ ഒരു ഗ്രാമ്യമാൻറെ ജോലി സ്വീകരിച്ചു. ഈ കാലത്താണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വി വാഹം നടന്നത്. തന്റെ വിസ്തൃതാശയങ്ങളെ ഉദ്ഘാ ഗഭിത്തിക്കുള്ളിൽ അടച്ചുപൂട്ടാൻ ആ സാഹിത്യോപാസ കന്ന മനസ്സില്ലാത്തതിനാൽ അവിടെനിന്നും രാജിവെച്ചു. പിന്നീട് കിട്ടുകാലം ഇംഗ്ലീഷ് ലക്ഷ്യവും മുന്നത്തി എടുക്കുകയും, അതിനുശേഷം വകുപ്പിൽഡാം പഠിക്കാൻ ശ്രമിക്കുംതെന്നു. പക്ഷേ മഹത്വിയി അവിടെ അദ്ദേ മഹത്തെ വരിച്ചു; പല പ്രതിജ്ഞന്യങ്ങളാലും രണ്ടുവെ ണ്ണ ആ പരിശുഭ്രത്തിൽനിന്നും അദ്ദേഹം പിന്തിരിയേ ണ്ണിവന്നു. ആ അവസരത്തിൽ ക്ഷയരോഗബാധിതനാ യി അദ്ദേഹം ഒരു കൊല്ലുത്തിലധികം മദനപ്പുള്ളിയിൽ താമസിച്ചു. ഗീതാരഹസ്യങ്ങളെ ഏബിസ്ഥമാക്കിയതും, ജ്യോതിഷശാസ്ത്രത്തിൽ അശായ പാണ്ഡിത്യം സന്ദാഭി ത്തുതും ഈ കാലത്താണ്. ഈ കാലമാണ് എം. ആർ. നായക്ക് ഒരു പരിവർത്തനംതന്നെ ഉണ്ടാക്കിയത്.

1934-ൽ ശ്രീ എം. ആർ. നായർ കേരളപത്രിക യുടെ പത്രാധിപത്യം സ്വീകരിച്ചു. ആ അവസ്ഥയ്ക്കിൽ പ്രസിദ്ധ സാഹിത്യകാരനം, പത്രപ്രവർത്തനത്തിൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ട പരിശീലനം സിലിച്ചിട്ടിട്ടുള്ള സഹായമായ ശ്രീ മുക്കുന്നത് ഒരു ഉപദേശം നൽകിയിരുന്നു: “കേ രളപതികയുടെ പിന്നിൽ സുഖിമായ ഒരു ചിത്രവും സുപ്രതിഷ്ഠിതജ്ഞയ ഒരു ചരിത്രവുമാണ്. അവയുടെ ഭാ വിപരിലാളിനും നിങ്ങളുടെ കരുതിലാണെത്തു്

എതായാലും മുമ്പുസംഗപംക്രികളിലും നിങ്ങളുടെ അഭിപ്രായങ്ങൾ പക്ഷപാതിപ്പസ്വർമ്മില്ലാത്തവയും, പത്രികയുടെ യശസ്സിനും ഗൈരവത്തിനും, പദവിക്കും പറിയവയായും സദ്രേഖപരി സപത്രതുംമായിരിക്കേണ്ട മെന്ന ഞാൻ ഉപദേശിക്കുന്ന്.” ഈ ഉപദേശത്തെ അംഗീകൃതമായ നിലയിൽ അംഗവത്തിക്കുവാൻ ശ്രീ എം. അതുകൂടി നായക്ക് സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്, ‘കേസരി’യുടെ കാല ശ്രേഷ്ഠം, പത്രികക്ക അതുതോളം പ്രസിദ്ധിയും പ്രചാരവും സിഖിച്ചതു ‘സജ്ജയ്’ന്റെ വിള്ളയാട്ടത്താട്ടക്രമിയായിരുന്നു. “അഴിക്കല്ലാത്താളാരംഭം കാണാനേവാളിൽ പിടിച്ചു പരഞ്ഞിട്ടും സജ്ജയൻ്” എന്ന സന്ദർഭവശാൽ പരഞ്ഞത്തു എത്രയും പരമാത്മമായിരുന്നു. ആ സന്ദർഭം യാങ്കാണ്ട് പല വിരോധികളും സജ്ജയന്നാണായിട്ടുണ്ട്. “വിപ്പവപ്പുവം” “കോരയ്ക്കുചുരുക്കുവം” “കുലാക്കശമാഹാത്മ്യം” “മദ്ബാരങ്ങാഗം” “കട്ടിംഗെവഞ്ചലം” “ബുക്കായനം” “പച്ചപ്പിരാത്രും വിഷാഡാത്മകതപ്രവും” മുതലായ ലേവജ്ഞരിൽ എന്നല്ലോം പരിവർത്തനങ്ങൾ എവിടെ കൈല്ലാം വരുത്തി. “കരങ്ങമാരുടെയും നേതാക്കന്നാരുടെയും കൂട്”യും “അഞ്ചു! കവിത! കവിത!” എന്ന ഉപന്യാസവും മാതൃഭൂമിയിലെ വാരാന്തചിന്തകളും എത്തെല്ലാം വിപ്പവങ്ങൾക്ക് നിഭന്നമായിത്തീന്നിട്ടുണ്ട്. സംസാരത്തിലിരിക്കുന്ന വിഷയികരക്ക് “കാഴ്ക്കുട്ടിരും” എന്ന ലേവം പെട്ടുനും കാഴ്ക്കുന്നതും. സജ്ജയൻ്റെ തുലികയിൽനിന്നും നിർദ്ദിശ്ചു “ഹാസ്യംജലി” മലയാളയുംതും തോളം കാലം ഗീതാജലിയായിത്തന്നു പ്രശ്രൂതിക്കും.

ജീവിതാഭ്യാസന തകിലുള്ളത് തന്റെ വ്യാമകങ്ങൾ സഹിച്ചുകൊണ്ട്, കേരളീയരെ ചിരിപ്പിക്കാൻ കൂടുകെട്ടി നിരങ്ങിയ ഒരു സാഹിത്യകാരൻ—ചിരിച്ചുകൊണ്ട് അനീതിപ്പാറകളെ തരിമണ്ണലാക്കവാൻ ഒരുപോഴും വിജയം നേടിയ സാഹിത്യകാരൻ—അനീ എം. അനർ. നായർ മാത്രമാണ്. വഴിപിഴച്ചു നേതൃത്വത്തെത്തയും, അപദമത്തിൽ തന്ത്രി സഖവരിക്കനാ സാഹിത്യയേയും സജീവൻ ചീരിച്ചുകൊണ്ട് ജനങ്ങൾക്കു കാണിച്ചുകൊടുത്തു. പട്ടകൊണ്ട് പോതിഞ്ഞ ഭൂർജ്യവസ്തുകളെ മറന്നീകരി വെളിപ്പേട്ടത്തി. ഇങ്ങിനെ കേരളത്തിനും കൈരളിക്കും അദ്ദേഹം ചെയ്യുകയും സേവനം നിസ്തലുമായിത്തന്നു.

“എനിക്കു തോന്നന്നതു”മായി കേരളപത്രികയുടെ ചുറ്റുവന്നിൽനാ സജീവനെ ജനങ്ങൾക്കുണ്ടാം വിക്ഷിച്ചു. സജീവൻ പുത്തിങ്ങനു ചിരിക്കണ്ണൊരു സാഹിത്യഭാസൻ അകത്തുന്നിനു പ്രൗഢ്യസ്ഥിതം തുകി. “ആത്മഗതം” എന്ന ലേവപരമ്പരയാൽ സാഹിത്യ സേവകന്മാർക്കുള്ള വഴി വെട്ടിത്തെളിയിച്ചു. വി. സി.യു.ടെ വിശ്വാദത്തയും, കെ. സി.യു.ടെ രസികതയും യുവസാഹിത്യകാരന്മാരെ ധരിപ്പിച്ചു. കമ്പണറ്റ കവിതയെ സ്വർണ്ണിച്ചുകൊണ്ട് സാഹിത്യത്തിന്റെ പുഞ്ചിരി ഇന്നവിധം നേനു സാഹിത്യലോകത്തിനു കാണിച്ചു. ഭക്തിഭിപ്പിക്ക, കമ്പ്ലിക്കേഷൻം മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഒരു വിശദീകരണം കേരളീയ എഴുപ്പങ്ങളായിൽ സാഹിത്യഭാസന്റെ നിത്രപണത്താൽ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ടു. സാഹിത്യത്തിന്റെയും അതിലെ പ്രസ്താവനവിശദങ്ങളിൽ ചേയും മറ്റൊരുമ്പരം

അമൃതൻ. അതും നായക്ക് ശരിയായിട്ടിരിയാമെന്ന സാഹിത്യമംജഞ്ചാരക്കൊണ്ടു തലകളുകൾ സമ്മതിപ്പിച്ചിട്ടു സാഹിത്യലാസംഗ്രഹിയിരുന്നു.

ബാലസാഹിത്യകാരന്മാരെ സ്വീകരിക്കാൻ അദ്ദേഹ തെത്തപ്പോലെ ശ്രദ്ധാന്വിത്യിൽ ഒരു സാഹിത്യകാരൻ വേറുണ്ടോ എന്ന സംശയമാണ്. 1935-ൽ തലപ്പറ്റി വെച്ചുനടന്ന ഉത്തരങ്കരിൽ ബാലസാഹിത്യസമേളനത്തിൽനിന്ന് അഭ്യർഥ്യക്കുന്നനാലിക്കും മറ്റൊരുപകാരത്തിലും ബാലസാഹിത്യകാരന്മാരെ ഫ്രോണ്ടാഹിപ്പിക്കാൻ അദ്ദേഹം ഉറുപാടിച്ചിട്ടുണ്ട്. ജീവകാരണങ്ങൾ നിറഞ്ഞ ഒരു സഹായമായിരുന്നു അമൃതൻ. “അഭ്യർഥ്യ വന്നിരി തൊനോടു മണ്ഠൽത്തിൽ” എന്ന നിലക്കളിൽ എനിക്ക് അദ്ദേഹവുമായി അടുത്ത പരിചയജാക്കന്നതിനും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാഹായ്യം ലഭിക്കുന്നതിനും ഇടവനിരുന്നു. 1934-ൽ അതണ്ണനും തോന്നനും, ‘സന്തുഷ്ടി’ അപ്പീസ്സിൽനിന്നും എനിക്ക് ഒക്കരുത്തിലും മിക്ക പത്രങ്ങളിൽ കാണുവാൻ സാധിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ കേരളപത്രികയോട് ആദ്ദേഹം ഒരു പത്രി തോന്നി. പത്രികയുടെ പത്രാധികാരിപ്പിൽ സാഹിത്യഭാസംഗ്രഹിയും ലേഖാജ്ഞാനവും ബഹുമാനപ്പറസ്സും വായിച്ചുതുടങ്ങിയും, സജീവനോടു സീമാതീരമായ ഒരു ബഹുമാനമാണ് തോന്നിയത്. എക്കലവന്നുണ്ടെന്ന സജീവനെ എന്നും മുത്തിവായിക്കൈത്തി. സജീവൻ ‘എനിക്കുതോന്നനും’ എഴുതിയാൽ അതിൽ എനിക്ക് തോന്നനും അഭിപ്രായം വെളം വിനോദമെന്ന നിലക്ക് പത്രാ

കൗതിപ്പായനാ ഒരു മാസമുണ്ടായിരുന്ന ആ ദിവസം.

ഉർഭിയിയുടെ ഹതഹസ്തം തലയിൽ പതിഞ്ഞ ആ ദിവിതന്റെ തന്റെ ദിംബലഗ്രീറവമായി അനേരായുത്തി നേര പിന്നാലെ പാട്ടനടന്നുകൊണ്ടിരിക്കു, ചുണ്ണിരിയ മായി കേരളീയരെ പൊട്ടിച്ചിരിപ്പിക്കാൻ കച്ചുകൈക്കിയ തോക്കുപോഴാണ് അദ്ദേഹത്തിനേര എഴുപ്പുമുണ്ടായാണ് കമ്മകൾലെതയും പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നത്. തന്റെ കുതുമി സ്ഥകാണ്ട കേരളത്തിനേര കേരളവി നിലനിത്തിയ ആ സാഹിത്യക്കേസരി, റൂക്കതിമാഹാത്മ്യത്തെ കയ്താതെ ദോ ഷത്തെ ചുണ്ടിക്കാണിക്കാൻതക്കു കരുളിപ്പും, ധമ്മനി സ്ഥയും ഉള്ള ഒരു മഹാനായിരുന്നു. ധമ്മത്തിനം, നീതി ക്കംവേണ്ടി നിഷ്പൂതണം പൊതുനാ ഒരു കരവാളാണ് 1943 സണ്ടുവർ 13-ാംഡ് നിശ്ചേതനമായിത്തീന്നത്. രാമാനുജനായർ മാനുജനാടിയിൽ മരണത്തുകഴിഞ്ഞു; സഞ്ജ യൻ മെഴനംചുണ്ട നാമമാത്രശേഷനായി ആ നിസപാ ത്രം സേവകൻ 9 കൊല്ലും കേരളീയക്കു സമർപ്പിച്ച ച വിവി സ്ത്രുഹമായതാണ്. സുത്രനേര അഭാവത്തിൽ അന്യകാരം തന്റെ വാഴ്ന്നനടത്താൻ പരിഗ്രാമിക്കുന്നതു പോലെ, രണ്ടാങ്കാത്തിലെ ആ സ്വസാചിയുടെ പാ ശ്രദ്ധപത്തെത്തു ദ്രോഗം മരണത്തിരുന്ന അനീതികൾ തലപോ കാൻ ശ്രമിക്കും. അതിനെ തകയാൻ ശ്രമിക്കുക; അതാ ണ് ആ മഹാനേര സ്ഥാരകമായി സറൈദയന്മാക്കു ചെയ്യാ നിരുത്തു.

ശ്രീ ശ്രീ. അർ. നായർ അന്തരീക്ഷഃ് ആ ഒപ്പുവു തശ്ശൻറ ശരീരം പദ്ധതിയുണ്ടായി പങ്കിട്ടുള്ളതു; അതി മധ്യരമായ ആ മരളിയിൽനിന്ന് ശ്വസം ചുറപ്പുടാതായി. കൈരളിയുടെ നേരവിപ്പിൽ കൈരളിയരാകമാനം കണ്ണ നീർ ചോരിയുന്ന. ക്രാക്കേഷ്ടത്തിൽനിന്നുത്തുവിച്ചു ആ വേണ്ടാനം—വിപ്രവിഭ്രാതമായ ആ ഗീതാധർമ്മം— നമ്മകൾ ശാന്തിന്ത്യക്കട്ട. കണ്ണനീർകൊണ്ട് ഇനി കാഞ്ചി മില്ല. നമ്മകൾ ദന്തം ഇനി ചെയ്യാണെങ്കിൽ; ആ മഹാ സന്റർ ആത്മശാഖിക്കായി പ്രാത്മിക്കക. അംഗ്രേഷ്യരിൽ സന്റർ വദ്ധമാതാവിന്നം കർഡിവജ്ഞാനം നേരിട്ട് ഇന്ത്യ അപാരഭിവത്തിൽ പങ്കെടുത്തുനാ കൈരളിയരോടൊപ്പം തൊന്തരം പങ്കെടുത്തുകയും, മുപ്പുക്കേണ്ടാട്ടുക്കി ആ ധാവ നാത്മാവിന്റെ ശവകടിരത്തിന്ന് മുവിൽനിന്ന് ആത്മാ വിന്റെ നിത്യനിർ്മ്മിക്കായി പ്രാത്മിക്കകയും ചെയ്തു കൊള്ളുന്നുണ്ട്.

എ. കെ. മുള്ളേശ്വരൻ

അന്നദോച്ചാഞ്ചലി

ധർമ്മത്തിന്നം നീതിക്കം വേണ്ടി പൊങ്കതിശ്ശോണ്ടി തന്ന ഒരു ഹാസ്യകലാകാരൻ കൈരളിക്ക നഷ്ടപ്പെട്ടു. കൈരളിയുടെ അപാരഭിവത്തിൽ തൊന്തരം പങ്കെടുത്തുനാ.

കെ. നാരായണൻനായർ, ജബൽപുര.

യീരനം കമ്മക്കരണം എന്ന ശ്രദ്ധ എ. ആർ. നാ ഔട്ടട അതവലും തുകരള്ളത്തിനും ഇപ്പുഴാധിതനും. കഴി എങ്കാലത്തെക്കാഴ്ചയികും അതവലും ശായിത്തിന് ഇള കാലഘട്ടം കാശൻ അദ്ദേഹത്തെ തട്ടിക്കൊണ്ടോയി. അം നീതിക്കാഴ്ച പൊതുവാൻ കരിച്ചറപ്പും എക്ക യീരൻ കൈരളിക്ക നഷ്ടപ്പെട്ടു. അനീതിയുടെ നില്ലുമ്പുതക്കിട യിൽ കേരാക്കാൻ സാധിച്ചിരുന്നു ഒരു നെട്ടവീഴ്പ് നഷ്ടപ്പെട്ടു. അമഹാരാജൻറു അത്തൊവിനു നിത്യശാന്തിന്റെക യും അദ്ദേഹത്തിന്റു കഡ്യുംബത്തിനു നേരിട്ട് ഭിവത്തി കു പങ്കെടാളീളും കയും ചെയ്യുന്നു.

കെ. ഷൈഖ്, നാസിക്ക്

ശ്രീ എ. ആർ. നായർ അന്തരിച്ചു എന്ന ഭിവവാ ത്ര എന്നു സ്വീകാര്യാനുസന്ധി. കൈരളത്തിനു വിശി ഷ്ടു ഉത്തരകേരളത്തിനു നേരിട്ട് ഇള അത്യാഹിതത്തിൽ അനാശോചികകയും, അദ്ദേഹത്തിന്റു അത്മശാന്തി കായി ജഗന്നിയന്നാവോട് അത്മിക്കകയും ചെയ്യുന്നു.

പി. ഗോവിന്ദനായർ, മദ്രാസി

കൈരളസാഹിത്യന്ത്രഭാമണ്ഡലത്തിലെ യുവതാരമാ യിതനു ശ്രീ എ. ആർ. നായരുടെ അകാലത്തെഹിയോ ഗതതാൽ ശ്രോകാശ്വിയിലാണ് കൈരളീയരോടൊപ്പം തൊ നം അശോചിക്കുന്നു.

മുൻക്കണ്ണം ഗോവിന്ദൻ, അലഹബാദ്

